

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för Veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Hippologenheten

Seminariekurs i hästens biologi, 5 hp

2019

**Fälttävlan ur ett historiskt perspektiv med
fokus på deltagande samt riskfaktorer.**

Linda Nyberg

Strömsholm

HANDLEDARE:

Gabriella Thorell, Strömsholm

Seminariekurs i hästens biologi (HO0084) är en obligatorisk del i hippologutbildningen och syftar till att ge de studerande grundläggande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt kunna analysera och relatera olika värden, samt redogöra för uppgift skriftligt och muntligt. Föreliggande arbete är således ett studentarbete på A-nivå och dess innehåll, resultat och slutsatser bör bedömas mot denna bakgrund.

INNEHÅLL

REFERAT	2
INLEDNING	2
Problem	3
Syfte	3
Frågeställning	3
LITTERATURSTUDIE	4
Fälttävlans förändring	4
Skador hos fälttävlansryttare	4
Faktorer vid omkullridningar	5
DISKUSSION	6
Förändringen av fälttävlans deltagande.....	6
Faktorer som ökar risken för skador	7
Ryttarpåverkan	7
Terrängbanan och hindrens utformning	8
Åtgärder för att reducera prevalensen av skador.....	8
Diskussion av metod	9
Slutsats	9
REFERENSER.....	10
Litteratur.....	10
Internet	10

REFERAT

Fälttävlan har sin grund i militären där det användes som ett test för hästars lämplighet att tjänstgöra inom armén. Med tiden utvecklades testet vidare till en ridsportgren som från början enbart var öppen för aktiva militärer, men under 1900-talet blev fler och fler kvinnor insläppta i sporten. Under olympiska spelen år 1964 tilläts kvinnliga ryttare att delta i fälttävlan för första gången i olympiska sammanhang, då det tidigare ansågs för farligt för kvinnor. Fälttävlans utformning och ingående moment har förändrats under 1900-talet och definieras idag som en Extremsport. Som Extremsport utsätter fälttävlansryttarna inte bara sig själva utan även sina hästar för en större risk att drabbas av allvarliga skador jämfört med ekipage inom övriga ridsportgrenar. Dock finns det bristande kunskap gällande den historiska förändringen av deltagandet i fälttävlan, samt vilka faktorer som kan innebära en ökad skaderisk och hur de kan åtgärdas.

Syftet med denna litteraturstudie är att öka kunskapen om hur fälttävlans utformning har förändrats över tid gällande deltagande samt prevalensen av skador. Genom att samla information från ett antal vetenskapligt granskade artiklar besvarar studien frågeställningarna; ”hur har deltagandet i fälttävlan påverkats av förändringen i sportens utformning?”; ”vilka riskfaktorer relaterade till fälttävlansskador har identifierats, samt hur bör dessa faktorer åtgärdas för att reducera prevalensen av skador i fälttävlan?”.

Studiens resultat visar att fälttävlan började som en ridsportgren tillgänglig för endast män inom militären men utförs idag till största delen av kvinnor, bortsett från deltagandet vid olympiska spelen då männen fortfarande utgör en majoritet. De identifierade faktorerna som kan öka risken för omkullridningar är; ryttares bristande omdöme eller erfarenhet; underlaget innan eller efter hinder; hinder placerade i nedförsbacke; hinder som hoppas in och ur vatten; hinder med diken framför; breddhinder; ett större antal hinder placerade sent i bansträckningen.

Studiens slutsats är att för att fastställa de bakomliggande mönstren för hur deltagandet har påverkats av förändringen i fälttävlans utformning krävs ytterligare forskning på området. Ryttarens bristande omdöme samt terrängbanans och hindrens placering och utformning har identifierats som de primära faktorerna som kan leda till en ökad skaderisk i fälttävlan. Dessa riskfaktorer kan åtgärdas med hjälp av utbildning av ryttare, reglera kvalificeringsregler för att avancera i tävlingsnivå samt att se över hindrens placering och utformning för att öka säkerheten i samband med fälttävlan och därmed prevalensen av skador.

Nyckelord: hästsport; ridsport; terräng; genus

INLEDNING

Under 1900-talet tappade hästen sin, sen tidigare, betydande roll i samhället då den ersattes av maskiner och fordon inom jordbruket samt inom militären efter första världskriget (Hedenborg 2014). I och med detta skapades det mer utrymme för ridsporten, som istället frodades och växte oerhört under 1900-talet. Hästens minskande betydelse i samhället bidrog även till en feminisering av hästrelaterade aktiviteter i Sverige, vilket tydliggörs hos dagens ridskolor där eleverna utgörs till största del av kvinnor och flickor. (Hedenborg 2014)

Den allra första fälttävlanstävlingen arrangerades år 1902 i Frankrike (Waredaca 2018). Från början var fälttävlan ett test inom det militära där hästarnas lämplighet att tjänstgöra i militären prövades (Waredaca 2018). Det var endast aktiva militärer som tilläts tävla på

kavalleriets egna hästar och fälttävlan innehöll då även ett distansmoment och ett steeplechase-moment utöver dressyr, terräng och banhoppning (Waredaca 2018). Fälttävlan är idag ridsportens motsvarighet till triathlon där det ingår tre moment som utgörs av dressyr, banhoppning och terrängritt (Ekberg et al. 2011). Svenska Ridsportförbundets visionsuttryck för fälttävlan beskrivs i tävlingsreglementet för fälttävlan som:

Fälttävlan utgör det mest kompletta och kombinerade tävlandet till häst, där det av ryttaren krävs betydande erfarenhet inom alla ridsportens grenar och en exakt kunskap om sin hästs förmåga, och där det av hästen krävs en bred skicklighetsgrad, framtagen genom intelligent och utvecklande träning. Terrängprovet utgör ett spännande och utmanande allroundprov på ridförmåga och horsemanship inom en accepterad och godtagbar risknivå. Alla ansträngningar måste därför göras för att säkerställa att alla inblandade ryttare, på varje nivå, ansvarar för att de deltar med för nivån utbildade hästar för att inte utsättas för större risk än vad som ligger i tävlingens natur och är allmänt vedertaget av berörda parter.

(Svenska Ridsportförbundet 2017, s. 7)

Fälttävlan rids vanligtvis på en till tre dagar och har under de senaste åren vuxit i antalet utövare, både på professionell och på amatörnivå (Ekberg et al. 2011). Numera är de flesta professionella ryttare på högre nivåer kvinnor vilket skiljer sig starkt från början på 1900-talet då endast manliga militärer tilläts tävla i Sverige (Hedenborg 2014).

Fälttävlan har sedan flera år riskerats att exkluderas från olympiska spelen på grund av dess tveksamma säkerhet då det är en riskfylld sport som inte allt för sällan resulterar i svåra skador eller dödsfall hos häst och/eller ryttare. Som sport är fälttävlan i ständig debatt, inte enbart på grund av de återkommande dödsfallen hos ryttare, utan även ur ett djurvälståndsperspektiv då somliga anser att det inte görs tillräckligt för att säkerställa hästarnas välfärd. (Time 2018)

Problem

Från början var fälttävlan ett test på hästarnas lämplighet för militären där det krävdes mod och uthållighet hos både häst och ryttare, därav var det endast män som deltog eftersom att det ansågs för farligt för kvinnor. Fälttävlans utformning och ingående moment har förändrats och utvecklats över tid, dock saknas det kunskap gällande den historiska förändringen av deltagandet i fälttävlan, samt vilka faktorer som kan innebära en ökad skaderisk och hur de kan åtgärdas.

Syfte

Syftet med denna litteraturstudie är att öka kunskapen om hur fälttävlans utformning har förändrats över tid gällande deltagande samt prevalensen av skador.

Frågeställning

Hur har deltagandet i fälttävlan påverkats av förändringen i sportens utformning? Vilka riskfaktorer relaterade till fälttävlansskador har identifierats, samt hur bör dessa faktorer åtgärdas för att reducera prevalensen av skador i fälttävlan?

LITTERATURSTUDIE

Fälttävlans förändring

Hedenborg & Hedenborg White (2012) genomförde en litteraturstudie där de förklarade hur könsfördelningen inom ridsporten såg ut under andra halvan av 1900-talet. Syftet med studien var att kartlägga och analysera mäns och kvinnors deltagande inom ridsport för att förklara hur könsfördelningen har förändrats över tid. Studien fokuserade på ridsportgrenarna vid olympiska spelen mellan år 1952 i Helsingfors till år 2000 i Sydney med särskilt fokus på svenska och brittiska ryttare. Studien fann att andelen kvinnor generellt var störst inom dressyren där deltagarna vid olympiska spelen år 1992 bestod till 75% av kvinnor. Vidare när svenska och brittiska ryttarinnors deltagande jämfördes representerade två kvinnor Storbritannien år 1956 i både dressyr och hoppning medan Sverige representerades av kvinnliga ryttare först år 1972 och då enbart i dressyr. Däremot hade Sverige sedan slutet på 80-talet haft större andel kvinnliga ryttare än manliga medan Storbritannien hade varit mer jämnt fördelat mellan kvinnliga och manliga ryttare. Hedenborg och Hedenborg Whites (2012) slutsats uppmärksammade att ridsportens feminiseringsprocess var komplex och att den krävdes vidare diskussion i relation till gren, tävlingsnivå och nationalitet. Könsfördelningen hos ryttarna på olympiska spelen under 1900-talets andra hälft visade generellt att majoriteten ryttare hade varit män medan kvinnors deltagande hade ökat under tid. Studien ansåg att det krävdes ytterligare forskning på området för att fastställa de bakomliggande mönstren för förändringen av könsfördelningen inom ridsporten. Storbritannien representerades tidigare av kvinnliga ryttare inom alla tre grenar jämfört med de svenska kvinnliga ryttarna som endast deltog i dressyr till en början och dessutom 16 år efter Storbritannien. (Hedenborg & Hedenborg White 2012)

Hedenborg (2009) utförde en litteraturstudie med syftet att tydliggöra förhållandet mellan social klass, kön och ridsport i relation till olympiska spelen år 1956. Under 1950-talet blev många nationella idrotter i Sverige tillgängliga för en större del av populationen än vad de hade varit tidigare, vilket ledde till att den sociala ordningen rörande idrott förändrades dramatiskt. Ridsporten inkluderades i olympiska spelen år 1912 men var fram till 1950-talet reglerad till att enbart manliga ryttare tilläts delta. I samband med att Rytтарыolympiaden arrangerades i Stockholm år 1956 rapporterades det flitigt om evenemanget i media, vilket ökade det generella intresset för ridsporten. Terrängmomentet beskrevs som det mest fysiskt tuffa eventet under tävlingarna, vilket ansågs avspegla de dominant maskulina egenskaperna i idrott. Vidare lyfte studien faktumet att idrott länge hade haft en stark koppling till maskulinitet och fysisk kultur, inte minst inom ridsporten som länge varit starkt präglad av manliga militärer fram till och med andra världskriget. Slutsatsen i Hedenborgs (2009) studie hävdade att det började synas en förändring i de sociala klassrelationerna sett till ryttarna som deltog men ingen förändring i relation till hästkötarna som snarare blev sämre. Kvinnliga ryttare under 1950-talet var unika i det avseendet att de inte blev förlöjligade i media vilket var vanligt för kvinnor inom andra idrotter. Hedenborg (2009) iaktar sammanfattningsvis att uttryck för identitet gällande klass och kön var relativt komplexa under ridsportolympiaden år 1956, men att de verkade föregå och därför kan ha influerat ytterligare förändringar under 1950- och 1960-talet. (Hedenborg 2009)

Skador hos fälttävlansryttare

En svensk studie utfördes av Ekberg et al. (2011) där syftet var att undersöka omfattningen av skador samt olycks- och riskfaktorer hos en nationell population av fälttävlansryttare, för att få ett bredare perspektiv på skador relaterade till fälttävlan. Studien var en tvärsnittsstudie där

retrospektiva data om skador på individnivå under ett år användes. Data som rörde både fälttävlansskador och skadehändelser inkluderades i studien. Inför fälttävlanssäsongen år 2007 utformades ett utförligt frågeformulär i två delar. Den första delen av frågeformuläret undersökte ryttarnas rutin och träningsupplägg, medan den andra delen innehöll frågor kring eventuella tidigare skador. Frågeformuläret skickades ut via post till alla medlemmar i Svenska Ridsportförbundet över 16 års ålder som angett fälttävlan som sin primära ridsportgren. Femhundra-tretton medlemmar, från nybörjare till elitryttare, erhöll brevet och 357 stycken av dessa valde att delta i studien. Data från en ryttare som senare avled av sina skador användes endast för att analysera förekomsten av skador. Av de deltagande ryttarna var cirka 87% kvinnor och de som utförde studien ansåg att deltagarnas fördelning av kön och tävlingsnivå inte hade någon betydande skillnad jämfört med den totala fälttävlanspopulationen i Sverige. Totalt noterades 143 skadehändelser och 203 fälttävlansskador i studien (Ekberg et al. 2011). Av de noterade skadehändelserna inträffade 62,8% under fälttävlansträningar och 37,2% inträffade i samband med fälttävlanstävling. Förekomsten av att skada sig som fälttävlansryttare under ett år var 26,6%. Ryttarfel var vanligtvis rapporterade i anknytning till smärre eller måttliga skador medan en tidigare skada ansågs vara en bidragande orsak till allvarigare skador. Ryttarens hänsyn till risktagande identifierades som den enda orsaken till uppkomsten av en första skadehändelse hos ryttaren. Studiens slutsats var att ryttarnas attityd till risktagande innebar en ökad risk för uppkomst av traumatiska skadehändelser och att kvalificeringsnivån var associerad till ytterligare skador hos redan skadade ryttare. De ansåg att förebyggande åtgärder skulle inkludera ingripande hos oerfarna ryttare innan avancering till en högre nivå samt att det bör utvecklas system för att förhindra utveckling av skador orsakade av överanvändning (förslitnings- eller överbelastningsskador). (Ekberg et al. 2011)

Faktorer vid omkullridningar

Murray et al. (2006) utförde en studie med syftet att identifiera och kartlägga vilka faktorer som påverkade risken för att en häst gick omkull under terrängmomentet vid fälttävlanstävlingar. I studien samlades data in från slumpmässigt utvalda fälttävlanstävlingar i Storbritannien under år 2001–2002. De använde sig av en 3:1-metod vilket innebar att för varje dokumenterad omkullridning samlade de in data för tre gånger så många försök på samma hinder som inte resulterade i en omkullridning, och som därmed fungerade som kontrollgrupp. Totalt samlades data in för 180 omkullridningar och 540 kontrollgruppsexempel. Inkluderande faktorer vid insamlingen av data innefattade; underlaget; om hindret hade djuplandning; om hindret hoppades vinklat eller rakt framifrån; om hindret var ett längdhinder; vilken månad; vilket väder. De ryttare som blivit utvalda till studien fick inom tre dagar efter tävlingarna hem ett brev där de ombads delta i en telefonenkät med frågor om tävlingen samt om yttre faktorer. Av ryttarna vars häst gått omkull besvarade 96,1% telefonenkäten, samt 93,1% av kontrollgruppsryttarna. Enligt resultatet i Murray et al. (2006) studie fanns det faktorer som hade en stark koppling till en ökad risk av att en häst gick omkull under terrängmomentet. Dessa faktorer var: underlaget innan/efter hinder; hinder som hoppas ur/in i vatten; hindrets bredd; hinder som hoppas vinklade; om ryttaren visste att ekipaget låg i ledning inför terrängmomentet; om hindret reds i ett olämpligt tempo; om ekipaget inte hade erhållit en vägran tidigare på banan. Studiens slutsats var att det hade identifierats ett antal modifierbara riskfaktorer relaterade till omkullridningar under terrängmomentet vid fälttävlanstävlingar och att de var relaterade till terrängbanan, hindret och ryttaren. Vidare menade Murray et al. (2006) att mekanismerna som styrde hur dessa faktorer påverkade om ett språng resulterade i en omkullridning fortfarande var okända men att risken för att hästen gick omkull kunde reduceras genom förändringar på terrängbanans och hindrens utformning. De rekommenderade att dessa faktorer modifieras för

att reducera risken för omkullridningar samt att framtida ändringar skulle bekräftas av ytterligare studier på ämnet. (Murray et al. 2006)

Singer, Saxby och French (2003) utförde en studie med syftet att undersöka vilka faktorer som ökar risken för om en häst skulle gå omkull i samband med terrängmomentet under tredagarsfälttävlan. På fälttävlanstävlingar i Storbritannien dokumenterades varje språng under terrängmomentet med hjälp av ett protokoll som granskades i denna studie i kronologisk ordning, utifrån ett slumpmässigt valt datum. Varje omkullridning markerades fram tills att de kom upp i 50 stycken hästfall. När ett hästfall markerades hos ett ekipage bortsåg de från eventuella ytterligare fall hos samma ekipage senare på banan. Resultatet i Singer, Saxby och Frenchs (2003) studie visade att det fanns en rad olika faktorer kopplade till terrängbanan, hinder och ryttare, samt att dessa faktorer är signifikant och oberoende kopplade till omkullridningar. Omkullridningar associerades med hinder placerade i nedförsbacke samt hinder med diken framför. Studiens slutsats var att förhållandet mellan terrängbanans faktorer och risken för att hästen gick omkull karakteriserades och visade en betydande ökning av risken för omkullridning vid ett ökat antal språng på terrängbanan samt språng sent placerade på bansträckningen. Däremot om banan innehöll ett större antal språng men fördelade jämnt över bansträckningen hade det en skyddande effekt. En annan faktor som ökade risken för omkullridningar var att ha en sen starttid. Studien hävdade att mindre erfarna ryttare var cirka 20 gånger mer troliga att vara med om att hästen går omkull än professionella ryttare. (Singer, Saxby & French 2003)

DISKUSSION

Förändringen av fälttävlans deltagande

Gällande hur deltagandet i fälttävlan har påverkats av förändringen i sportens utformning var hästskötaryrket, precis som ridsport i övrigt, från början definierat som en typiskt manlig aktivitet, eftersom det ansågs kräva fysisk styrka och uthållighet att hantera de stora djuren (Hedenborg 2009). Tack vare att andelen kvinnliga hästskötare ökade omformades dessa normer då det inte längre fanns argument för varför kvinnor inte kunde hantera hästar. Troligtvis har denna förändring banat väg för att en stor del av dagens hästskötare är kvinnor. Hedenborg (2009) hävdade att ryttarna tydligt ändrade social status när det blev mer accepterat med ryttare som inte var högt uppsatta inom militären, men att hästskötarnas sociala status däremot blev försämrade. Hedenborg (2009) beskrev att det blev svårare att hitta manliga hästskötare under 1950-talet vilket förmodligen var anledningen till att fler kvinnor fick jobb som hästskötare. Varför färre män sökte jobb som hästskötare var troligtvis på grund av att de erhöll en möjlighet att kunna börja tävla själva när ridsporten inte längre var begränsad till militärer. Det ökande antalet kvinnliga hästskötare bidrog till att förändra förhållandet mellan de maskulina normerna tillhörande ridsporten (Hedenborg 2009).

Hedenborg och Hedenborg White (2012) diskuterade i sin studie att trots att den moderna ridsporten domineras av kvinnor och flickor utgör fortfarande män majoriteten av representanterna vid ridsportgrenarna under olympiska spelen. Antalet kvinnliga ryttare var fler inom fälttävlan än inom banhoppning vilket ansågs vara uppseendeväckande då fälttävlan länge hade betraktats som en betydligt farligare sport och ej lämpad för kvinnor. Varför det deltar fler kvinnor i fälttävlan än i banhoppning kan vara på grund av att banhoppningen är oerhört mycket större sett till antalet utövare, vilket innebär att konkurrensen vid uttagningar till olympiska spelen i banhoppning är betydligt större än den till fälttävlan.

Hedenborg och Hedenborg White (2012) resonerade i sin slutsats att en anledning till varför de brittiska ryttarinnorna var så pass tidiga att delta i olympiska spelen berodde på att de inte var hindrade att tävla så länge de kunde finansiera sin ridning själva. De svenska ryttarinnorna var däremot begränsade av den svenska regeringens inflytande, som finansiellt enbart stöttade militären. Detta resulterade i att manliga militärer utgjorde den största gruppen professionella ryttare i Sverige under början på 1950-talet (Hedenborg & Hedenborg White 2012).

Hedenborg (2009) diskuterade i sin studie att även efter att kvinnor tilläts delta vid olympiska idrotter har majoriteten deltagare fortfarande varit män vilket tyder på att inofficiella och kulturella normer har styrt vem som deltar snarare än enbart det formella reglementet. Vidare lyfte studien faktumet att idrott länge har haft en stark koppling till maskulinitet och fysisk kultur, inte minst inom ridsporten som länge varit starkt präglad av manliga militärer fram till och med andra världskriget (Hedenborg 2009). Dessa traditionella sociala strukturer i förhållande till hästar började upplösas i samband med kvinnors dagliga kontakt med hästar, vilket blev tydligt i samband med att kvinnor tilläts delta i ridsport.

Faktorer som ökar risken för skador

Ryttarpåverkan

Ekberg et al. (2011) visade ett resultat där 62,8% av fälttävlansskadorna under en säsong inträffar under träning medan 37,2% av skadorna inträffar i samband med tävling. I studien av Ekberg et al. (2011) identifierades bristande hänsyn till risker som den enda orsaken till uppkomsten av en första skada hos en fälttävlansryttare och de ansåg att orutinerade ryttare löpte en större risk för detta. De resonerade vidare att en anledning till detta kunde vara att mer erfarna ryttare har en förmåga att anpassa sitt beteende för att undvika skador.

Förmodligen skulle det även kunna bero på att orutinerade ryttare inte är medvetna om vilka situationer som innebär risker, alternativt att de bortser från eventuella risker. Troligtvis kunde skadorna i samband med tävling även ha berott på att ett ekipage hade avancerat i nivå innan ekipaget var redo för det. Skadorna i samband med träning kan ha berott på; bristande säkerhetsrutiner; att inte ordentlig säkerhetsutrustning används; för lite återhämtning i förhållande till träningens intensitet; att hästen eller ryttaren är orutinerade, alternativt att tränaren inte är ordentligt utbildad och därmed missbedömer ekipagets kapacitet.

Singer, Saxby och French (2003) nämnde även de ryttarpåverkan som en avgörande faktor där de påstod att oerfarna ryttare löpte en 20 gånger större risk att deras häst gick omkull än professionella ryttares hästar vilket kan kopplas till Ekberg et al. (2011) teori om att oerfarna ryttare löpte en större risk att ha bristande hänsyn för risktagande. Singer, Saxby och French (2003) tog också upp ett annat exempel på ryttarpåverkan, vilket var om ryttaren hade en sen starttid, vilket kunde leda till att ryttaren fick ett bristande omdöme på grund av lång väntan.

Även Murray et al. (2006) tog upp att ryttaren kunde ha en tydlig påverkan på ökningen av risken att gå omkull under terrängmomentet på tävling. De ryttarfaktorer som Murray et al. (2006) nämnde var om ryttarna är medvetna om att de ligger i ledning inför terrängmomentet, vilket troligtvis kan medföra att ryttarens omdöme sviktar i jakten på placering. En annan faktor var att hindret reds i ett olämpligt tempo, vilket skulle kunna ha varit en följd av att ekipaget är medveten om att de har chans på topplacering, eller rent av på grund av okunskap. En tredje ryttarfaktor som togs upp i studien var att ekipaget löpte en större risk för att gå omkull om de inte hade erhållit en vägran tidigare på banan, vilket troligtvis kan ha berott på ökat självförtroende som i sin tur lett till bristande omdöme.

Ekberg et al. (2011) hävdar sig vara en av de första som har utfört en studie som inkluderar skador orsakade av överanvändning, det vill säga orsakade av överansträngning, förslitning

eller otillräcklig återhämtning från tidigare skador. De menar att skador orsakade av överanvändning är vanligt i aerobiska och tekniska idrotter med monotona träningsrutiner som exempelvis långdistanslöpning eller klättring. Eftersom fälttävlan innehåller tre moment kräver det mycket träning av ekipaget och deltagarna i studien anger att de tränar upp till 40–50 timmar per vecka, vilket kan orsaka förslitningsskador om träningen inte är tillräckligt varierad (Ekberg et al. 2011). Alla faktorer kopplade till ryttarpåverkan är ett bevis på brister i grundutbildningen hos fälttävlansryttare vad gäller; träningsfysiologi; vilka risker som fälttävlan innebär och var dessa risker är som störst. Överanvändning skulle förmodligen inte förekomma om ryttarna var utbildade i träningsupplägg samt den omfattning på återhämtning som krävs efter större kraftansträngningar hos hästen. Intressant för vidare forskning skulle vara att granska de utbildningar och kurser som krävs för att få tävla eller som finns tillgängliga för fälttävlansryttare, med syftet att undersöka om den befintliga utbildningen är tillräcklig eller om den behöver kvalitetssäkras för att bättre generera ryttare med ett mer djupare befäst säkerhetstänk.

Terrängbanan och hindrens utformning

Singer, Saxby och French (2003) kom i sin studie fram till ett antal faktorer som påverkade förekomsten av omkullridningar och resultatet tyder på att dessa faktorer var associerade med hinders placering och terrängbanans utformning. Att många red omkull på hinder i nedförsbacke hade förmodligen att göra med att hästen naturligt står emot i nedförsbacke. Omkullridningar på hinder med diken framför berodde sannolikt på att hästen sent uppfattar diket och blir osäker. Ett större antal hinder fördelade jämnt över bansträckningen hade en skyddande effekt, troligtvis eftersom att ryttarna då rider mer försiktigt för att hushålla med energin. Murray et al. (2006) styrker att hindrens placering och terrängbanans utformning är faktorer som kunde öka risken för omkullridningar. Vilka förutsättningar ekipaget har att rida an mot hindret samt hur lätt det är för hästen att uppfatta hindret påverkar sannolikt också hindrets svårighetsgrad och på så sätt risken för skador. Det är av största vikt att de aktiva banbyggarna är utbildade och kontinuerligt vidareutbildar sig för att kunna identifiera dessa risker och på så sätt kunna anpassa hindrens placering och svårighetsgrad i enlighet med klassens svårighet.

Åtgärder för att reducera prevalensen av skador

Hedenborg (2009) tog upp att fälttävlan fick mycket uppmärksamhet i och med att ridsportgrenen beskrevs som farlig i samband med olympiska spelens mediabevakning i Stockholm år 1956. En svensk häst avlivades inne på banan vilket väckte mycket åsikter hos det svenska folket. Denna negativa publicitet kan ha varit en viktig del i det moderna säkerhetsarbetet i att utveckla förebyggande åtgärder för att reducera uppkomsten av skador, vilket är en tydlig del av fälttävlan idag.

Ekberg et al. (2011) tog upp i sin slutsats att förslag på förebyggande åtgärder så som att ingripa hos oerfarna ryttare som ska avancera till en högre nivå samt ett system för att förhindra utvecklandet av skador orsakade av överanvändning bör utvecklas. Detta skulle kunna innebära fler krav för att kunna kvalificera till nästa nivå eller att antalet starter per säsong begränsas. Även Murray et al. (2006) lägger fram förslag på förebyggande åtgärder i sin slutsats där de konstaterar att det har identifierats ett antal modifierbara riskfaktorer som påverkar förekomsten av omkullridningar under terrängmomentet. De modifierbara faktorerna inkluderar ryttaren, terrängbanan samt hindret, men mekanismerna som styr hur dessa faktorer korrelerar i en omkullridning är ännu okända. De anser att det ska genomföras förändringar på terrängbanans och terränghinders utformning där risk för omkullridningar är som störst, för att reducera förekomsten av omkullridningar. Dessa förebyggande åtgärder innebär att se över

underlaget innan och efter hinder, hinder som hoppas ur eller in i vatten, breddhinder och hinder som hoppas vinklade. Precis som Murray et al. (2006) hävdar Singer, Saxby och French (2003) att faktorer som påverkar förekomsten av omkullridningar är kopplade till ryttaren, terrängbanan och hinder. Ett förslag på en förebyggande åtgärd som Singer, Saxby och French (2003) ger exempel på är att ha ett större antal språng på banan men att fördela sprången jämnt över bansträckningen eftersom ett större antal språng kan leda till att ryttarna rider med ett mer sparsamt tempo runt hela banan.

Diskussion av metod

Både studien av Hedenborg (2009) och studien av Hedenborg och Hedenborg White (2012) är litteraturstudier där Susanna Hedenborg var ansvarig eller medansvarig. I båda studierna refereras det flitigt till Susanna Hedenborgs tidigare publicerade vetenskapliga och litterära verk vilket ifrågasätter studiernas trovärdighet då det minskar förekomsten av externa källor. En annan faktor som kan påverka studiernas trovärdighet är att Susanna Hedenborg har valt texter som stödjer hennes egen åsikt och som på så sätt kan styra vilken form slutsatsen tar. En annan anledning till varför Hedenborg har hänvisat till sina tidigare artiklar kan vara att den tidigare forskningen på området var bristfällig eller saknades helt, vilket inte gav Hedenborg andra alternativ till externa källor.

Metoden i studierna som Ekberg et al. (2011) och Murray et al. (2006) utförde var baserade på frågeformulär som antingen besvarats skriftligt eller via telefon. Båda studierna har ett relativt högt antal deltagande vilket stärker studiernas trovärdighet. Det som reducerar pålitligheten för studiernas resultat är att ryttarna kan välja att undanhålla information, att ryttarna inte kommer ihåg situationen vid omkullridningen eller skadan korrekt samt att ryttarna kan ha felaktigt bedömt sin egen utbildningsnivå eller grad av träning. Det positiva med Ekbergs et al. (2011) studie var att de som deltog var vuxna samt att deltagarnas kön och tävlingsnivå var jämförbara med den svenska fälttävlanspopulationen.

Jämfört med metoden som Ekberg et al. (2011) och Murray et al. (2006) använde baserat på frågeformulär, var metoden som Singer, Saxby och French (2003) använde mer objektiv då de inte fick någon information via en personlig tolkning av ryttarna. Singer, Saxby och French (2003) använder data insamlat via protokoll av hinderdomare som inte har någon koppling till ryttarna och protokollen innehöll ingen värdering av hur ryttarna upplevde situationen, vilket medförde att felkällan för att ryttarens känslor eller minne skulle kunna påverka resultatet försvinner. Däremot hade Singer, Saxby och French (2003) endast med data från 50 stycken omkullridningar i sin studie, vilket på grund av sin storlek inte gav ett lika tillförlitligt resultat jämfört med Murray et al. (2006) som hade 180 omkullridningar samt Ekberg et al. (2011) som hade 143 skadehändelser. Varken Singer, Saxby och French (2003) eller Ekberg et al. (2011) använde en kontrollgrupp i sin studie till skillnad från Murray et al. (2006) som hade en kontrollgrupp på 540 fall som inte resulterade i en omkullridning.

Slutsats

För att fastställa de bakomliggande mönstren för hur deltagandet har påverkats av förändringen i fälttävlans utformning krävs ytterligare forskning på området. Ryttarens bristande omdöme samt terrängbanans och hindrens placering och utformning har identifierats som de primära faktorerna som kan leda till en ökad skaderisk i fälttävlan. Dessa riskfaktorer kan åtgärdas med hjälp av utbildning av ryttare, reglera kvalificeringsregler för att avancera i tävlingsnivå samt att se över hinders placering och utformning för att öka säkerheten i samband med fälttävlan och därmed prevalensen av skador.

REFERENSER

Litteratur

Ekberg, J., Timpka, T., Ramel, H. & Valter, L. (2011). Injury rates and risk-factors associated with eventing: a total cohort study of injury events among adult Swedish eventing athletes. *International Journal of Injury Control and Safety Promotion*. 18: ss. 261–267.

Hedenborg, S. (2009). Unknown Soldiers and Very Pretty Ladies: Challenges to the Social Order of Sports in Post-War Sweden. *Sport in History*; 2009-11-10, ss. 1–23, Taylor & Francis, ISSN 1746-0263

Hedenborg, S. (2014). "... and Allah took a handful of Southerly wind... and created the horse": the history of international equestrian sports. *Idrottsforum.org*; 2014-06-13, ss. 1–14, Idrottsvetenskap, Lärande och samhälle, Malmö högskola, ISSN 1652–7224

Hedenborg, S. & Hedenborg White, M. (2012). Changes and variations in patterns of gender relations in equestrian sports during the second half of the twentieth century. *Sport in Society*; 3, ss. 302–319, Taylor & Francis, ISSN 1743-0437

Murray, J.K., Singer, E.R., Morgan, K.L., Proudman, C.J. & French N.P. (2006). The risk of horse-and-rider partnership falling on the cross-country phase of eventing competitions. *Equine Veterinary Journal*. 38: ss. 158–163.

Singer, E.R., Saxby, F. & French, N.P. (2003). A retrospective case-control study of horse falls in the sport of horse trials and three-day eventing. *Equine Veterinary Journal*. 35: ss. 139–145.

Svenska Ridsportförbundet (2017). *Tävlingsreglemente 4: Fälttävlan*. Kolbäck: Svenska Ridsportförbundet

Internet

Time (2018). *Equestrian Eventing: The Olympics' Most Dangerous Sport?*. <http://olympics.time.com/2012/07/28/equestrian-eventing-the-olympics-most-dangerous-sport/> [Hämtad 2018-12-12]

Waredaca (2018). *History of Eventing*. <https://www.waredaca.com/recognized-horse-trials/history-of-eventing/> [Hämtad 2019-01-03]